

Urkunden-Sammlung zur Geschichte der auswärtigen Verhältnisse der Mark Brandenburg und ihrer Regenten

...

namentlich in Beziehung auf Anhalt, Bayern, Böhmen, ... und andere
Länder ; [Urkunden-Sammlung für die Geschichte der auswärtigen
Verhältnisse]

Riedel, Adolph Friedrich

Berlin, 1846

MCXXXVIII. Gleichzeitiger Bericht wegen des Ueberganges der Mark
Brandenburg von Bayern an Böhmen, nebst einer Beschreibung der
damaligen Zubehörungen der Mark v. J. 1373.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56104)

Urkunden

aus der

Regierungszeit der Markgrafen des Luxemburgschen Hauses.

MCXXXVIII. Gleichzeitiger Bericht wegen des Ueberganges der Mark Brandenburg von Bayern an Böhmen, nebst einer Beschreibung der damaligen Zugehörungen der Mark v. J. 1373.

De transitu Marchie Brandenburgensis ad Regem. Postquam Imperator pro conseruatione iurium filiorum et heredum suorum, quibus per Ottonem, protunc marchionem Brandemburgensem, nunc ducem Bauarie, et quondam Ludovicum Romanum, dum viveret fratrem eius, Ex mera libera et spontanea voluntate, coram principibus Electoribus Imperii et eorundem accedente consilio atque diffinitiva sententia, videlicet quod talia licite fieri poterant, in heredes et dominos principatus et marchie Brandemburgensis in defectum masculine prolis dictorum fratrum Ludovici et Ottonis, protunc marchionum Brandemburgensium, assumpti fuerunt, Et que nuper dictus Otto et alii duces Bauarie de facto, omni reiecta iusticia, quam Imperator nomine filiorum et heredum suorum tam coram electoribus principibus Imperii uel maiori parte eorum, quam eciam coram papa recipendam desuper exhibuit, interrumpere nitentur, aliquamdiu cum exercitus potencia aduersus dictos Bauaros et marchiam Brandemburgensem necessario laborasset, ac stetisset per plures menses in campis, Quedamque castra et fortalicia marchie predictae iam fuerat potenter adeptus; dictus Otto, olym marchio Brandemburgensis, cum Friderico, patruo suo, duce Bauarie, qui Imperatori protunc sicut poterant resistebant, considerantes se non posse longius aduersus Imperialem potentiam ymo contra iustitiam opponere et eis graue fore contra stimulum calcitrare, Imperatore cum exercitu suo in campis in obsidione ciuitatis et castri surstenwalde existente, siti in marchia supradicta, ambo duces predicti Cesaris accesserunt presentiam, Et se sue gracie submiserunt. Imperator itaque, exhibitionem dictorum ducum animaduertens amicabilibus interuenientibus tractatibus elegit pecuniarum solutione et mansuetudinis officio huiusmodi negotia terminare.

Hinc est, quod ibidem in campis interuenientibus tractatibus talibus Otto, protunc marchio Brandemburgensis predictus, et fridericus, Bauarie dux, suis nec non omnium et singulorum fratrum et heredum suorum Bauarie ducum nominibus, marchiam

Brandenburgensem predictam cum omnibus pertinenciis suis, nichil excepto, filiis Imperatoris et eorum heredibus et in casum, quo sine heredibus decederent, Marchioni Morauie et suis heredibus libere resignarunt ac eis cesserunt realiter de talibus cum effectu. Pretextu resignacionis et cessionis predictae Imperator ducibus Bauarie supradictis in summa quinquies centum milia florenorum in certis terminis persoluere et dare promisit: Et de huiusmodi pecunie quantitate iam actu ipsis persoluit et dedit quasi ducenta milia florenorum, quam summam quedam ciuitates Imperii in Suevia In emendam eius, quod aliis in gverris Imperialibus aduersus Bauaros operam et efficaciam debitas vt tenebantur non dederant, realiter persoluerunt. Ad solutionem vero residue partis pecuniarum predictarum ciuitates Regni Boemie, animaduertentes Imperatorem pro utilitate Regni predicti tantum et tam nobilem suis acquisiuisse laboribus et sumptibus principatum, se ipsos voluntarie submittentes, quoddam vngeltum, quod in partibus Italie Gabella dicitur, licet antea in Regno Boemie iniquum fuerat, super se et res suas, que ad vsum hominum emuntur et venduntur, usque solutionem pecuniarum partis residue statuerunt.

Dedit etiam Imperator pretextu resignacionis seu cessionis predictae Ottoni, duci Bauarie, quondam Marchioni Brandenburgensi, subscriptas ciuitates et castra videlicet Sulczpach ciuitatem et castrum, Rosenberg castrum, hirslaw Ciuitatem et castrum, hersprug ciuitatem et castrum, Lauffen ciuitatem et castrum, castrum flos, castrum Lichtenstein, castrum Neidstein, medietatem castri Breitenstein, castrum Buchberg, castrum lichtenecke et in pignore duo castra videlicet castrum Tumstauff et castrum Adelburg, hac condicione apposita, ut si dictum Ottonem, ducem Bauarie, legitimos heredes masculos de suo corpore descendentes contingat habere, predictas ciuitates et castra pro se et eis hereditarie retineat, sin autem et eo absque talibus heredibus defuncto terras ciuitates et castra huiusmodi pro centum milibus florenorum soluendi a ducibus Bauarie Rex Boemie, qui pro tempore fuerit, redimendi liberam haberet potestatem. Quotquot etiam extunc dictus dux otto Bauarie post se legitimas filias reliquisset, cuilibet earum Rex Boemie nomine dotis XL^m. florenorum prouidere debet.

Forma et modus, quibus Principes, comites, nobiles vasalli et etiam ciuitates Marchie Brandenburgensis Imperatoris heredibus marchionibus Brandenburgensibus fidelitatum homagia prestiterunt, continentur hac littera, que sequitur, et que secundum morem patrie translata est de vulgari theutonico in Latinum et hoc modo omnes et singuli vasalli iurauerunt ad dictam Marchiam pertinentes.

Nos Magistri ciuium, consules iurati, nec non vniuersa communitas ciuitatis in Brandenburg (strusperg etc.) pro nobis et singulis heredibus et successoribus nostris ciuibus in strusperg in perpetuum notum facimus tenore presencium vniuersis, Quod quia Illustres principes et domini Otto, comes pallatinus Reni, Bauarie dux, olim dominus noster et protunc marchio Brandenburgensis, et dominus Fridericus, pro se nec non dominis Stephano seniore, Stephano et Johanne et eorum heredibus ducibus Bauarie, nos ab omni fidelitatis homagio, iuramentis et promissis, quibus ipsis actenus tenebamur, liberos et solutos dimiserunt realiter et in totum,

Nosque ad Serenissimum principem et dominum, dominum Wenceflaum, Boemie Regem, marchionem Brandenburgensem et ducem Slesie, dominum nostrum graciousum, fratres suos et omnium eorum heredes, et in casum, quo eos absque heredibus contingat decedere, ad Illustrem principem dominum Johannem Marchionem Moraue et eius heredes tamquam ad Marchiones Brandenburgenses veros et legitimos Principes et dominos nostros Marchiones Brandenburgenses hereditarie libere et perpetue remiserunt. Propterquod deliberato pleno et communi consilio predicte nostre ciuitatis in Brandenburg pro nobis omnibus heredibus et successoribus nostris ciuibus in Brandenburg prefato domino nostro Regi fratribus suis et eorum heredibus marchionibus Brandenburgensibus et in casum, quo sine heredibus decesserint, prefato domino Johanni Marchioni Moraue heredibus suis et eorum legitimis successoribus marchionibus moraue tamquam marchionibus Brandenburgensibus fidelitatis homagium prestimus, promissimus et iurauimus et tenore presencium prestamus, promittimus et iuramus bona fide absque omni dolo, velud nostris veris legitimis hereditariis ordinariis et naturalibus dominis marchionibus Brandenburgensibus, Promittentes pro nobis heredibus et successoribus nostris, sicut premittitur prefatis nostris dominis Regi, fratribus suis et eorum heredibus et in casum, quo sine heredibus decederent, etiam prefato domino nostro marchioni Moraue heredibus et legitimis successoribus suis tamquam marchionibus Brandenburgensibus fideles, obedientes et subditos in perpetuum esse, bonum eorum procurare, dampna eorum auertere et omnia facere, que veri et hereditarii ciues et homines suis veris hereditariis ordinariis et naturalibus dominis marchionibus Brandenburgensibus de jure seu consuetudine facere sunt astrikti. In cuius etc. Dat. etc. (Strusperg) Anno LXXIII. die sancti Ruffi.

Etiam nuper in Ciuitate Pragenfi Imperator Imperialibus indutus insigniis, in predictorum Ottonis et friderici Bauarie ducum presencia tractatus predictos confirmandos, ab eisdem ducibus principatus marchionatus Brandenburgensis resignacione accepta ac ipsis Imperatori ministrantibus, prout consuetum principes Imperii in talibus Cesari ministrare, Et Ottone predicto imperiale ceprum et dicto friderico pomum manibus suis palam gestantibus, Principatum marchionatus Brandenburgensis Regi Boemie, nec non Sigismundo et Johanni fratribus suis, ac heredibus eorum, si quos eos habere contingat, et omnium eorum heredibus et in casum, quo joannem Regem Boemie et fratres suos absque heredibus decedere contingat, Marchioni Moraue et filiis suis rite contulit, ac ipsos de eodem, prout moris est, solempniter inuestiuit, in principum et nobilium qui tunc aderant multitudine copiosa.

Principatus marchionatus Brandenburgensis in principibus, comitibus et nobilibus vasallis marchionis Brandenburgensis ac ciuitatibus patet, ut sequitur. Marchia Brandenburgensis est distincta in quinque dominia siue prouincias, quarum prouinciarum vna vocatur Noua Marchia Brandenburgensis, altera Antiqua Marchia Brandenburgensis, tertia Prigenitz, quarta Vkerá et quinta Marchia Transoderam. In qualibet dictarum prouinciarum sunt plures ciuitates, Barones, nobiles et vasalli, prout in sequentibus apparebit.

I. Provincia noue marchie Brandenburgensis
prima et principalior habet subscriptas ciuitates.

Nouam ciuitatem Brandenburgensem.

Antiquam ciuitatem Brandenburgensem.

(Ibidem est etiam Episcopatus et Ecclesia cathedralis Brandenburgensis).

Ciuitas Berlin.

Ciuitas Mittenwalde.

Ciuitas Colonia.

Ciuitas Belitz.

Ciuitas Frankenforte.

Ciuitas Brezzen.

Ciuitas Strusperg.

Ciuitas Gorczk.

Ciuitas Muncheberg.

Ciuitas Nawen.

Ciuitas Landesberg.

Ciuitas Ratenow.

Ciuitas Eberswalde.

Ciuitas Copenik.

Ciuitas Bernow.

Ciuitas et castrum Spandow.

Castrum Saremunt.

Castrum Buten.

Castrum Breden.

Opidum Melrase.

Castrum et opidum Trebin.

Eadem prouincia subscriptos habet principes et nobiles uasallos Marchionis Brandenburgensis.

Episcopum Brandenburgensem cum castro et opido Segezer.

Episcopum Lubucensem cum castro Lubus (et ibidem est Ecclesia cathedralis) ciuitate et castro Furstenwalde.

(Monasterium Coreyn ordinis Cisterc.)

(Monasterium Lenyn ordin. Cisterc.)

Comitem de Barbey cum ciuitatibus et castris suis.

Nobiles de Turgow cum ciuitate et castro Czossen.

De Rochow cum castro et opido Goltzow.

De Bredow cum castro et opido frizsak.

De Groben cum castro Buten et insula Postdamp.

De Wulkow cum castro et opido Falkenhagen.

De Stegelitz cum castro Bizdal.

De Lochou (Lochen) cum ciuitate Wryzzen.

Ista prouincia confinat cum Marchionatu Lusacie, ducato Saxonie, Archiepiscopo Magdeburgensi, principibus de Anholt et comite de Barbey.

II. In antiqua Marchia.

sunt iste subscripte ciuitates et castra.

Ciuitas Tangermunde cum castro.

Ciuitas Steyndal.

Ciuitas et castrum Gardelege.

Ciuitas et castrum Saltwedel.

Noua ciuitas Saltwedel.

Ciuitas Sehufen.
 Ciuitas Osterburg.
 Ciuitas Werben.
 Castrum et opidum Arneburg.
 Monasterium sanctimonialium et opidum Arnsee (Anfhe).
 Castrum Snakenburg.

Nobiles

de Schulenburg cum castro Betzendorf, item cum ciuitate et castro Apenburg.
 de Bertinsleue.
 de Aluensleue cum castro Calue.
 Item de Aluensleue cum castro klotz.
 de Jago cum castro Aulufen (Aulhusen).
 Castrum Garthaw.
 de Arcfleue cum castro et opido Arcfleue.
 Pincerna de flechtyngen cum castro flechtingen.
 Pincerna de Arneburg.
 de Wederden.
 de Oberge.
 de Bodendike (cum aliis nobilibus et castris eorum).

Monasterium dambeke	} sanctimonialium.
Monasterium distorp	
Monasterium kreuele	

Ista prouincia confinatur cum Archiepiscopo Magdeburgensi, duce Luneburgensi et ducibus Brunswicensibus, et est in halberstadeni et Verdeni diocesibus constituta, que sunt de prouincia Maguntinensis Archiepiscopi.

III. Prouincia prignitz

subscriptas ciuitates habet.

Ciuitas hanelberg in qua est Episcopatus et ecclesia cathedralis.
 Ciuitas kyritz.
 Ciuitas perleberg.
 Ciuitas et castrum lentzen.
 Ciuitas prifwalk.
 Ciuitas et castrum wittemberge.
 Ciuitas freienfteyn.
 Ciuitas et castrum Meyenburg.
 Castrum nouum.
 Castrum fridrichstorf.
 Castrum Mernitz (Merwitz).

Eadem prouincia subscriptos habet principes comites et nobiles uasallos marchionis Brandenburgensis.

Episcopum havelbergensem cum ciuitate et castro Wiltok, cum castro plattemburga et aliis ciuitatibus et castris suis.

Item comitem de Reppyn cum ciuitate et castro Reppin, ciuitate Gransoge, opido et monasterio Lyndow et cum ciuitate et castro Butlaw et aliis ciuitatibus et castris suis.

Nobiles.

Ganf de putlist cum castro putlist.

de Ror.

de Bosel cum castro Stauenow.

de Quitzow cum castro Quitzow.

castrum Stur.

castrum Goltbeke ac aliis uasallis et castris in eadem prouincia.

Ista prouincia confinatur cum ducibus magapolensibus alias de Mekelnborg et dominis de Wenden.

IV. Prouincia Vkra

has subscriptas ciuitates et castra.

Premflaw Antiquam ciuitatem.

Premflaw ciuitatem nouam.

Templin ciuitatem.

Gyherfwalde castrum et opidum.

Pozewalk ciuitatem.

castrum Boiscinburg (Bousemborg) et monasterium

Strafburg ciuitatem.

ibidem sanctimonialium.

Ciuitatem Angermünde

castrum Torgelow antiquum.

Et Jagow ciuitatem.

castrum Torgelow nouum.

ciuitatem Sweet.

habet etiam subscriptos nobiles uasallos Marchionis Brandenburgensis.

de Greifenberg cum castro et opido Greifenberg (Grifenberg) et aliis castris eorum.

de Blankenburg cum castro eodem.

de holtzendorf cum castro Vereutz (Vereutz, Werutz, Wernitz).

de stegelitz cum opido Brozzow et cum aliis opidis et castris ibidem.

Ista prouincia confinatur cum ducibus Magnopolensibus et ducibus Stettinensibus Episcopo Caminenfi et dominis de Wenden et est de diocesi Caminenfi exempta.

V. In prouincia transfoderam

sunt subscriptae ciuitates et castra.

Ciuitas konigesperg.

Ciuitas Moryn.

Ciuitas Schowenflyet.

Ciuitas Soldyn.

Ciuitas Berenwalde.

Ciuitas Nowen Lanfberg.

Ciuitas frideberg.

Opidum et castrum Odirberg.

Ciuitas Nuwen Berlin.

castrum Stolzenburg.

Ciuitas Woldemberge.

Ciuitas Arnswalde.

Ciuitas et castrum lippene.

Ciuitas Drawenburg.

Ciuitas et castrum Bernsteyn.

Opidum frienwalde.

Ciuitas Droffen.

Ciuitas et castrum reppin.

Castrum Tankow.

habet etiam subscriptos nobiles vasallos marchionis Brandenburgensis.

de Wedel cum ciuitate et castro falkenburg, cum ciuitate et castro Wedel, ciuitate Noremberg, ciuitate frienwalde, ciuitate Custrin, cum opido et castro Bernow, ciuitate et castro Retz, cum castro et opido Vchtenhagen, ciuitate Tuptz, ciuitate Mollen (Mellen), ciuitate Schiuelbeyn (Schineweyn) et opido furstenfelde.

de Vchtenhagen cum castro et opido Czantoch.

de Brederlo cum castro Derczow et cum castro Retezaw.

de Ost cum castro et opido Drysen (Driffen).

de Vockenrode, castrum et opidum Sunnenburg et complures Nobiles alios cum ciuitatibus a castris suis.

Ista prouincia confinatur cum Regno polonie, cum Prussia, Episcopo Caminenfi et omnibus ducibus Stettinensibus et vertitur usque fines marchionatus Lusacie et ducatum Glogouiensem Et est de diocesi Caminenfi exempta.

Etiam Imperatore Pragam reuerso venerunt ad eum ibidem duces Austrie, Albertus et lippoldus fratres, inter se plurimum discordantes, Et in tantum, quod gwerra inter eos timebatur oriri. Quos Imperator super discordiis huiusmodi amicabiliter concordauit vt infra duos annos se inuicem immediate sequentes senior dux Albertus ducatum Austrie, Styrie et karinthie Et alius in Comitatu Tyrolensi et in dominio eorum, quod habent in Suewie et Alfacie partibus regnare debeant. Et illis duobus annis elapsis ambo fratres in dispositione regiminis sui iterum Imperatoris consilia debeant imitari.

Etiam Imperator statuit certum terminum Electoribus et aliis principibus Imperii veniendum in Egram dominica proxima post festum sancte katherine ad eius presentiam, vt extunc positis in ordine et statu negotiis Imperii et suis, Imperator ad Brandenburgensem Marchiam, que multis imbrigata stetit temporibus et prouido regimine destituta, pro disponendis commodis et profectibus (eius se possit conferre).

Aus der Urchrift im K. K. Hof- Haus- und Staats-Archive zu Wien.